

Małgorzata Czarnas

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

STREFY UPRZYWILEJOWANE EKONOMICZNIE NA ŚWIECIE

Streszczenie: Na świecie istnieje kilka rodzajów obszarów uprzywilejowanych, spośród których najbardziej znane są specjalne strefy ekonomiczne. Najwięcej takich obszarów znajduje się w Ameryce Północnej oraz w Azji. W 2007 r. na świecie działało ponad 2300 obszarów uprzywilejowanych, w których zatrudnionych było ponad 66 milionów osób.

Słowa kluczowe: specjalna strefa ekonomiczna, obszar uprzywilejowany, strefa gospodarcza.

1. Wstęp

Specjalne strefy ekonomiczne są dość powszechnym instrumentem polityki ekonomicznej wykorzystywanym przez władze różnych państw, są bardzo powszechne m.in. w południowo-wschodnich Chinach, w Stanach Zjednoczonych oraz w Meksyku (tzw. maquiladora). Specjalne strefy ekonomiczne mają głównie na celu pobudzenie rozwoju gospodarczego regionów, rozwoju eksportu, zagospodarowanie istniejącego majątku oraz zmniejszenie stopy bezrobocia przez tworzenie nowych miejsc pracy. Specjalne strefy ekonomiczne są obszarami uprzywilejowanymi, obok nich istnieje kilka rodzajów obszarów uprzywilejowanych, są to m.in.: wolne porty, wolne strefy przemysłowe, strefy przetwarzania informacji oraz strefy usług finansowych. Najważniejszą cechą łączącą te wszystkie obszary są stosowane przez rządy państw ułatwienia prowadzenia działalności na ich obszarach, głównie w postaci ulg podatkowych.

2. Strefy uprzywilejowane – ogólna charakterystyka

Istnieje kilka podejść do próby zdefiniowania pojęcia specjalnej strefy ekonomicznej.

- **Ujęcie prawne** mówi o SSE jako o enklawie na terytorium państwa, gdzie nie mają zastosowania przepisy regulujące krajową działalność gospodarczą. SSE jest tu konstrukcją prawnopolityczną, która tworzona jest punktowo na pod-

stawie odpowiednich regulacji prawnych, stwarza ona dla rozwoju firm atrakcyjniejsze warunki niż panujące na zewnątrz strefy.

- **Ujęcie ekonomiczne** – SSE stanowi element gospodarki światowej, którego celem jest budowanie mechanizmów powiązań na rynku międzynarodowym poprzez system specjalnych bodźców ekonomicznych i finansowych [Korenik 1998]. SSE są instrumentem nieaktywnej polityki przemysłowej państwa. Na postawie umowy państwo ustanawia szczególne udogodnienia dla prowadzenia działalności handlowej lub/i produkcyjnej dla firm krajowych i zagranicznych w wybranej lokalizacji. Tworzenie SSE jest pośrednią formą pomocy państwa dla przedsiębiorstw, a zarazem regionów. Z założenia ich istnienie, przez oddziaływanie na rozwój i racjonalne gospodarowanie na danym obszarze, wpływa na kondycję danego układu lokalnego i regionalnego.
- **Ujęcie łączne** wskazuje na strefę jako element gospodarki światowej, którego celem jest budowanie mechanizmów powiązań na rynku międzynarodowym przez system specjalnych bodźców ekonomicznych i finansowych [Bazydło, Smętkowski 2000a, s. 17].

Według definicji Międzynarodowej Organizacji Pracy (International Labour Organisation – ILO), specjalna strefa ekonomiczna (*export processing zone*) to strefa przemysłowa, na terenie której stosuje się specjalne zachęty dla zagranicznych inwestorów, a produkcja polega na przetwarzaniu importowanych materiałów i ich późniejszym eksporcie.

3. Historia tworzenia specjalnych stref ekonomicznych

Tworzenie uprzywilejowanych stref ekonomicznych w gospodarce światowej ma długą historię [Bazydło, Smętkowski 2000b]. Już w czasach starożytnych za pierwszą strefę uprzywilejowaną przyjmuje się grecką wyspę Delos na Morzu Egejskim. Nie wyklucza się również istnienia innych wcześniejszych stref uprzywilejowanych w Persji oraz w starożytnym Egipcie. Uprzywilejowanie stref zawsze wiązało się ze zwolnieniem podejmowanej w nich działalności gospodarczej z przepisów i opłat obowiązujących poza ich terenem. Zwolnienia z opłat dotyczyły głównie ceł i podatków. Pierwszym oficjalnie uznanym w świecie wolnym portem był włoski port Reggio, założony w 1547 r. Handel hanzeatycki dał początek rozkwitowi wielu wolnych miast portowych, z których najlepiej rozwinął się i po dzień dzisiejszy zachował swój status Hamburg. Przed II wojną światową funkcjonowało ogółem 75 różnego typu uprzywilejowanych stref. Obok wolnych portów i składów zaczęły funkcjonować bezcłowe strefy handlowe, wolne strefy bankowe oraz wolne strefy ubezpieczeniowe. Za pierwszą bezcłową strefę produkcyjną uznaje się strefę na Puerto Rico, powstałą w 1951 r. Bardziej znanym przykładem jest powstała w 1959 r. wolna strefa przemysłowa Shannon w Irlandii, powstała na obszarze tracącego znaczenie lotniska. W połowie lat 60. eksport z tej strefy stanowił 30% całego

eksportu Irlandii. Na początku lat 80. funkcjonowało tu 80 firm, pracę znalazło 7,5 tysiąca osób, eksport zaś przekraczał 250 mln dol. rocznie. Sukcesy gospodarcze zagranicznych inwestorów w strefie przyciągnęły w dużym stopniu do Irlandii wiele obcych inwestycji, w ten sposób strefa ta pośrednio przyczyniła się również do uprzemysłowienia całej Irlandii. W połowie lat 70. w Wielkiej Brytanii utworzono 25 uprzywilejowanych stref gospodarczych (tzw. *free enterprise zones*) oraz sześć wolnych portów. Do 1983 r. zatrudnienie w tych strefach wzrosło do 8 tys. pracowników.

W latach 70. i 80., po dewaluacji dolara amerykańskiego, do Stanów Zjednoczonych zaczęły masowo napływać inwestycje zagraniczne. W rezultacie wzrosło znaczenie starej umowy amerykańskiej z 1934 r. o tzw. strefach handlu zagranicznego (*foreign trade zone law*). Do roku 1970, a więc przez 36 lat od czasu obowiązywania tej ustawy, funkcjonowało jedynie dziesięć stref. Natomiast w latach 1970-1984 utworzono 97 nowych stref i 60 tzw. podstref, które rozprzestrzeniły się po całym kraju. Zaletą ustawy amerykańskiej jest to, że umożliwia ona wydzielenie części przedsiębiorstwa na tzw. podstrefę, a następnie zezwala jej na bezcłowy import dóbr potrzebnych do produkcji. A więc importowane surowce i materiały przetwarzane w strefach amerykańskich oraz półprodukty zwolnione są z cła. Sukces stref amerykańskich znajduje wyraz przede wszystkim w gwałtownym wzroście wielkości przewozów towarowych. W roku 1970 ich wartość wyniosła 100 mln dol., a w 1984 – już 3,5 mld dol. Ogółem w krajach wysoko uprzemysłowionych funkcjonowało na początku lat 80. ponad 130 stref uprzywilejowanych. Jednakże spośród 78 stref istniejących w Europie Zachodniej tylko trzy miały charakter bezcłowych stref produkcyjnych: Hamburg, Shannon oraz Triest. Pozostałe strefy należą do kategorii stref usługowych, są to wolne składy służące firmom transnarodowym i ułatwiające im prowadzenie operacji handlowych. Proces tworzenia specjalnych stref uprzywilejowanych odznaczył się największą dynamiką w krajach rozwijających się. W połowie lat 70. w bezcłowych strefach produkcyjnych tych krajów pracowało ok. 825 pracowników, natomiast w połowie lat 80. już prawie 2 mln. Aczkolwiek niektóre analizy wykazują, że firmy strefowe zatrudniają znacznie więcej pracowników, tak jest np. według badań Starnberg Institute, który określa liczbę zatrudnionych na ok. 4 mln osób.

Poniżej przedstawione zostały przeobrażenia tradycyjnego modelu strefy. Zaszeregowane są one według poszczególnych grup [Bazydło, Smętkowski 2000b]:

1. Terytorium – system. W niektórych miejscach, jak np. na Węgrzech czy w meksykańskich obszarach uprzywilejowanych (*maquiladora*), przywileje zaczęto przyznawać inwestorom spełniającym określone wymogi – niezależnie od obszaru lokalizacji działalności.

2. Eksport – import. Zniesiono wymóg eksportu wytworzonych w strefie towarów i umożliwiono ich sprzedaż na rynku wewnętrznym danego kraju.

3. Inwestorzy zagraniczni/krajowi. Prowadzenie działalności na obszarze strefy umożliwiono podmiotom krajowym. Obecnie 2/3 wszystkich inwestorów działających w strefach to podmioty krajowe. Jest to również wynik presji wywieranej przez firmy krajowe, zarzucające rządowi nadmierne uprzywilejowanie firm zagranicznych.

4. Enklawa – region. Wprowadzono możliwość stosowania zachęt inwestycyjnych na terenie całych regionów lub prowincji, a nie na ściśle określonym obszarze. Postąpiły tak m.in. Chiny oraz inne mniejsze kraje, jak Sri Lanka czy Mauritius.

5. Produkcja – usługi. Obok działalności produkcyjnej umożliwiono prowadzenie działalności usługowej na terenach stref. W strefach lokowane są usługi związane z bankowością, ubezpieczeniami, a także telekomunikacją i informatyką. Przewiduje się, że w przyszłości do grupy świadczonych usług mogą dojść: turystyka, edukacja, a nawet rolnictwo – w postaci pewnych form agrobiznesu.

W zależności od rodzaju zachęt inwestycyjnych stosowanych w strefach uprzywilejowanych ustawodawstwa państw wykorzystujących ten instrument polityki gospodarczej różnie określają ich nazwę, funkcję oraz zasięg terytorialny, co prowadzi do dużego zamieszania terminologicznego. Publikacja *The challenge of free economics zones in Central and Eastern Europe (UNCTC 1991)* podaje listę 23 terminów określających różnego rodzaju strefy uprzywilejowane. Do grupy tej należą m.in.: bezcłowe strefy handlowe (*customs free zone*), eksportowe strefy przetwórcze (*export processing zone*), specjalne strefy ekonomiczne (*special economic zone*), wolne strefy produkcyjne (*free production zone*) oraz strefy handlu zagranicznego (*foreign trade zone*).

Różnorodność stosowanych na świecie instrumentów polityki gospodarczej związanych ze strefami uprzywilejowanymi, a także ciągła ewolucja tych stref sprawia duże trudności przy próbach przeprowadzenia ich klasyfikacji. Stosunkowo pełną typologię światowych stref uprzywilejowanych zaproponował A. Durski [1988]. Po przeprowadzeniu ogólnego podziału na strefy usługowe, produkcyjne i o charakterze mieszanym dokonał on następującego podziału stref uprzywilejowanych. Jako pierwszy rodzaj wyodrębnił **beczłowe/bezpodatkowe porty, składy i tereny przyportowe**, charakteryzujące się zwolnieniem wszystkich towarów wwożonych i wywożonych z ceł, podatków importowych oraz pośrednich. Oczekiwane efekty, jakie są wymieniane, to: wzrost obrotów handlowych, rozwój międzynarodowego ośrodka transakcji gospodarczych oraz rozwój gospodarczy miasta i regionu. Typowymi przykładami tego typu obszarów uprzywilejowanych są: Hamburg, Aden oraz Triest. Drugi rodzaj stref uprzywilejowanych to **beczłowe/bezpodatkowe strefy handlowe oraz sklepy wolnocłowe**; w strefach towary sprzedawane za granicę są zwolnione z ceł i podatków pośrednich. Głównym celem jest wzrost sprzedaży towarów. Przykładami są sklepy wolnocłowe na lotniskach międzynarodowych. Kolejny rodzaj wyodrębnionych obszarów uprzywile-

jowanych stanowią **wolne strefy bankowe**. Są to obszary, na których – w stosunku do lokat eurorynku – stosowane są zwolnienie z kontroli dewizowej, zwolnienie utrzymania określonej wielkości rezerw, swoboda w ustalaniu stopy procentowej i kursów walut. Głównym celem jest przyciągnięcie lokat kapitałowych z zagranicy. Przykładami takich obszarów są: Bahama, Luksemburg, Londyn oraz Nowy Jork. Czwartym typem stref uprzywilejowanych są **wolne strefy ubezpieczeniowe**, charakteryzujące się zwolnieniem z krajowych przepisów ubezpieczeniowych firm ubezpieczeniowych, które działają w danym rejonie i zajmują się obsługą klientów zagranicznych. Celem jest podniesienie konkurencyjności krajowych firm ubezpieczeniowych. Przykłady takich stref to: Londyn oraz Nowy Jork. Kolejny rodzaj obszarów uprzywilejowanych stanowią **bezcłowe, proeksportowe strefy produkcyjne** – tzw. wolne strefy eksportowe. Charakterystyczne dla tych obszarów jest zwolnienie z ceł, podatków bezpośrednich i pośrednich oraz uproszczenie procedur formalnoprawnych dla inwestorów zagranicznych. Uprzywilejowania te dotyczą wszystkich firm działających w strefie, które produkują towary na eksport. Celem tworzenia tego typu stref uprzywilejowanych jest wzrost dochodów dewizowych, wzrost zatrudnienia miejscowych pracowników oraz transfer technologii. Ostatni rodzaj obszarów uprzywilejowanych stanowią **specjalne strefy ekonomiczne**. Najogólniej można je przedstawić jako obszary, dla których charakterystyczne jest: zwolnienie z ceł, ulgi podatkowe, niskie czynsze dzierżawne terenów oraz udogodnienia dla zagranicznych inwestorów. Wszelkie uprzywilejowania dotyczą wszystkich firm działających w strefie. Celem jest głównie rozwój gospodarczy regionu. Przykładami mogą być strefy chińskie, amerykańskie czy brytyjskie.

Bardziej skomplikowana jest klasyfikacja obszarów uprzywilejowanych według Międzynarodowej Organizacji Pracy (International Labour Organisation – ILO)¹. W podziale tym specjalne obszary uprzywilejowane zostały podzielone na strefy handlowe, produkcyjne oraz usługowe. Do stref handlowych należą tylko **wolne porty (*free ports*)**. Głównym celem ich tworzenia jest rozwój centrum handlowego oraz zróżnicowanie bazy ekonomicznej. Wszystkie dobra na potrzeby handlu, przemysłu oraz konsumpcji na obszarze wolnego portu są zwolnione z wymogu opłaty celnej. Poza tym stosowane są tu różne zachęty mające ułatwić prowadzenie działalności gospodarczej, są to m.in.: minimalne podatki, swobodny przepływ kapitału oraz brak wymogu opłaty celnej. Przykładami wolnych portów są: Hongkong, Singapur oraz Makao.

Ze względu na produkcję sklasyfikowano trzy typy obszarów uprzywilejowanych: specjalne strefy ekonomiczne (*special economic zone*), wolne strefy przemysłowe (*industrial free zone*) oraz strefy gospodarcze (*enterprise zone*). Specjalne strefy ekonomiczne zajmują obszar całej prowincji, regionu lub miasta. Stosowane zachęty to przede wszystkim ulgi podatkowe lub nawet redukcja podatków. Typo-

---

¹ Dane Międzynarodowej Organizacji Pracy [www.ilo.org].

we przykłady podane przez ILO to specjalne strefy ekonomiczne w południowo-wschodnich Chinach. Wolne strefy przemysłowe mają na celu przede wszystkim rozwój produkcji na eksport. Zajmują one obszar parku przemysłowego. Bez wymogu opłaty celnej są do nich sprowadzane inwestycje na wyposażenie oraz wkłady produkcyjne. Typową działalnością prowadzoną na tych obszarach jest przemysł lekki i produkcja. Stosowaną zachętą dla inwestorów są ulgi i zwolnienia podatkowe, które maksymalnie udzielane są na 15 lat. Typowymi przykładami są parki przemysłowe funkcjonujące w: Irlandii, Malezji oraz na Tajwanie. Strefy gospodarcze tworzone są w regionach depresji. Głównymi zachętami dla inwestorów są ulgi podatkowe, uproszczona procedura rozpoczęcia działalności oraz obniżenie wymagań dotyczących uzyskiwania zezwoleń. Typowymi przykładami są strefy w Indonezji oraz Senegal.

Podział ze względu na strefy usługowe obejmuje: strefy przetwarzania informacji (*information processing zone*), strefy usług finansowych (*financial services zone*) oraz strefy wolnego handlu (*commercial free zone*). Strefy przetwarzania informacji mają na celu tworzenie centrów przetwarzania informacji, zajmują one wyznaczony obszar miasta lub tworzone są jako „strefa w strefie”. Typowa działalność na tych obszarach to przetwarzanie informacji, rozwój software oraz grafika komputerowa. Przykładami występowania tych stref są: Indie-Bangalore oraz Karaiby. Strefy usług finansowych również zajmują wyznaczony obszar miasta lub tworzone są jako „strefa w strefie”. Celem jest rozwój rynków *off-shore*, rynków ubezpieczeń i rynków bankowych. Przykładami są: Bahrajn, Dubaj, Karaiby oraz Turcja. Ostatnim typem obszarów uprzywilejowanych są strefy wolnego handlu. Obejmują one swym obszarem często przyległe do portu lub lotniska tereny magazynowe. Typowa działalność prowadzona na tych obszarach to magazynowanie, pakowanie, dystrybucja oraz transport i spedycja. Główne stosowane zachęty to zwolnienie z opłaty kontyngentu importowego oraz wolna od opłat reinwestycja zysku.

4. Cechy obszarów uprzywilejowanych

Według A. Durskiego, uprzywilejowane strefy produkcyjne charakteryzują się następującymi cechami [Durski 1988]:

a) od firm działających w tych strefach oczekuje się produkcji głównie na eksport (w strefach eksportowych jest to warunek niezbędny). Reguluje to złożony system specjalnych udogodnień dla tego typu produkcji;

b) kraje tworzące na swoim terytorium strefy produkcyjne czynią to głównie celem przyciągnięcia firm zagranicznych. Wiele z tych firm decyduje się na ulokowanie swej produkcji w strefach, gdyż „traci grunt pod nogami” w krajach macierzystych. Część z nich przenosi działalność do strefy na krótki okres, nie dokonując inwestycji o długotrwałym okresie zwrotu;

c) produkcja w strefach w przeważającej części ma charakter pracointensywny. Typowe branże strefowe to: produkcja i montaż wyrobów i podzespołów elektronicznych, produkcja części samochodowych, odzieży, obuwia i tekstyliów. W zależności od naturalnych warunków mogą w strefach podejmować działalność firmy przetwarzające lokalne surowce (np. produkcja chemikaliów, wyrobów z drewna itd.);

d) strefy produkcyjne w krajach rozwijających się dysponują znacznie lepszą infrastrukturą niż inne regiony tych krajów. Dotyczy to zwłaszcza jakości portów, lotnisk, dróg komunikacyjnych, zaopatrzenia w energię i wodę oraz kanalizacji i łączności;

e) koszty siły roboczej w strefach są niskie, mimo że płace z reguły dynamicznie rosną. Dzieje się tak dlatego, że wydajność pracy w strefach wzrasta szybciej niż wielkość płac;

f) najważniejszą zaletą tych stref jest maksymalne uproszczenie wszelkich procedur formalnoprawnych i przepisów regulujących działalność gospodarczą. Wszelkie sprawy dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej załatwiane są z reguły przez jeden strefowy urząd administracyjny;

g) w strefach istnieje swoboda obrotu dewizowego, w tym swoboda repatriacji zysków.

5. Strefy uprzywilejowane na świecie

Według szacunków Międzynarodowej Organizacji Pracy (ILO), w 2007 r. na świecie funkcjonowało ponad 2300 obszarów uprzywilejowanych, które łącznie zatrudniały ok. 66 milionów osób.

Poniżej przedstawione jest rozmieszczenie obszarów uprzywilejowanych w wybranych regionach świata.

Tabela 1. Rozmieszczenie specjalnych stref ekonomicznych na świecie

Ameryki	540
Azja i Pacyfik	991
Kraje afrykańskie leżące na południe od Sahary	114
Środkowy Wschód oraz Afryka Północna	213
Australia i Oceania	443
Razem	2301

Źródło: [FIAS 2008].

Szacuje się, że obecnie obszary uprzywilejowane działają w 116 państwach, podczas gdy w 1975 r. działały one tylko w 25 krajach.

Światowym liderem są Stany Zjednoczone [Bazydło, Smętkowski 2000b], na terenie których obecnie istnieje 366 specjalnych stref ekonomicznych. W strefach tych zlokalizowane są głównie przedsiębiorstwa branży samochodowej oraz producenci

komponentów dla przemysłu samochodowego. Główną zachętą do lokalizacji działalności na ich terenie jest zwolnienie importowanych surowców i półfabrykatów z opłat celnych. Kolejnym krajem, w którym znajduje się bardzo dużo specjalnych stref ekonomicznych, jest Meksyk – jest ich tam 107. Meksykańskie strefy noszą nazwę maquiladora i w większości są ulokowane w pobliżu granicy z USA – wokół miast Tijuana, Ciudad Juarez i Matamores. Strefy te stanowią ważny instrument polityki przeciwdziałania bezrobociu oraz polityki proeksportowej. W 1997 r. zlokalizowane w nich przedsiębiorstwa zatrudniały ponad 550 tys. pracowników i eksportowały towary o wartości 5 mld dol., co stanowiło 30% eksportu tego kraju.

Liczba stref szybko rośnie również w innych krajach Ameryki Środkowej i Wysp Karaibskich. Towary wytworzone w strefach zlokalizowanych na tych obszarach przeznaczone są głównie na rynek amerykański. Strefy te doprowadziły do dywersyfikacji struktury gospodarczej krajów tego regionu. Na skutek inwestycji w przemyśle odzieżowym i elektronicznym przekształceniu uległa również struktura eksportu (zmniejszenie udziału produktów rolnych, głównie kawy i bananów, na rzecz tekstyliów i elektroniki).

Dużą popularność zdobyły azjatyckie specjalne strefy ekonomiczne. Utworzenie stref związane było z rozpoczętymi pod koniec lat 70. reformami – „jeden kraj, dwa systemy” oraz „stopniowego otwarcia”. Powołanie stref w południowo-wschodnich Chinach jest źródłem dynamicznego rozwoju gospodarczego tych regionów, wzrostu poziomu życia ludności oraz znacznej liczby bezpośrednich inwestycji zagranicznych lokalizowanych w tych obszarach. Obecnie gospodarka chińska jest jednym z głównych i najbardziej dynamicznie rozwijających się systemów gospodarczych na świecie.

W pozostałych rejonach świata strefy nie zdobyły jeszcze tak dużej popularności jak w Ameryce Północnej i Azji, aczkolwiek zauważalny jest stały wzrost ich liczby.

* * * * *

Specjalne strefy ekonomiczne są jednym z typów tzw. obszarów uprzywilejowanych występujących na świecie. Obszary te jako instrument polityki ekonomicznej państw mają na celu głównie pobudzenie rozwoju gospodarczego regionu oraz zmniejszenie bezrobocia. Obecnie na świecie istnieje ponad 2000 takich uprzywilejowanych obszarów, a w 2007 r. łączne zatrudnienie w nich przekraczało 66 mln pracowników.

Literatura

Bazydło A., Smętkowski M., *Specjalne Strefy Ekonomiczne – światowe różnicowanie instrumentu*, [w:] E. Kryńska, *Polskie Specjalne Strefy Ekonomiczne – zamierzenia i efekty*, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2000a.

- Bazydło A., Smętkowski M., *Specjalne Strefy Ekonomiczne – wieloznaczność pojęcia, Polskie specjalne strefy ekonomiczne: zamierzenia i efekty*, red. E. Kryńska, Uniwersytet Warszawski. Europejski Instytut Rozwoju Regionalnego i Lokalnego, Scholar, Warszawa 2000b.
- Committee on Employment and Social Policy, International Labour Office, Report of the InFocus Initiative on Export Processing Zones (EPZs): Latest Trends and Policy Developments in EPZs, Geneva 2008.
- Durski A., *Strefy uprzywilejowane w gospodarce światowej*, „Sprawy Międzynarodowe” 1988, nr 10.
- FIAS, The Multi-Donor Investment Climate Advisory Service of The World Bank Group, Special Economic Zones: performance, lessons learned, and implications for zone development, April 2008.
- Korenik S., *Uwarunkowania ekonomiczne tworzenia stref ekonomicznych*, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu nr 785, AE, Wrocław 1998.
- Międzynarodowa Organizacja Pracy, www.ilo.org.

ECONOMICALLY PRIVILEGED ZONES IN THE WORLD

Summary: There are different types of privileged areas in the world. Among them the special economic zones which are mostly in North America and Asia are the best known. In 2007 there were over 2300 privileged areas in total with 66 million people employed in them.

Key words: special economic zone, privileged zone, economic zone.